

Ylelle palautetta Kuningaskuluttaja 20.10.2016 ohjelmasta sekä kovaa peliä tekareista artikkeliin.

Kiitos Ylelle tekohammas- ja hammasprotetiikkaa koskevien asioiden käsittelystä ja ennen kaikkea pyrkimyksestä lisätä kuluttajatietoutta Kuningaskuluttaja-ohjelmassa 20.10.2016. Jäin kuitenkin kaipaamaan ohjelmassa mainittua asioiden laadullista käsittelyä, pääasiassa ohjelman sisältö keskittyi hintojen vertailuun. Oman ongelmansa ohjelmaan toi asioiden sekoittaminen keskenään.

Ohjelman katsojalle jää täysin virheellinen käsitys suomalaisen hammasteknikon työn hintojen piilottelusta, sen ylihinnittelusta, sisäpiirissä tapahtuvassa sopimisesta ja jopa toimintatapojen vanhanaikaisuudesta.

Kuningaskuluttaja-ohjelma

Väittämiä olivat;

1. "Suomalaisen hammasteknikon työ on kallista". Hintakysymyksessä todistajana toimi hammaslääkäri. Kuvaus oli "hammasteknikon työ on ihan hirvittävän iso osa sitä laskua". Kuitenkaan yhtään esimerkkilaskelmaa tai muuta konkreettista todistetta esitetty. Jäi vain mielikuva kalleudesta. Toinen todistaja oli Kiinasta Suomeen proteeseja maahantuovan yrityksen omistaja. Hän kertoi ohjelmassa että suomalaiset hammasteknikot eivät ole ymmärtäneen esimerkiksi ketjuuntua (ja ovat siksi kalliimpia). Myöhemmin ohjelmassa kuitenkin näkyi että juuri ketjuissa teknikon työ on kalliimpaa kuin yksityisyrittäjänä toimivan hammasteknikon yrityksessä. Tätä hintavertailua ei kuitenkaan yhdistetty enää em. ketjuuntumiseen, vaan "suureen" hintahaitariin. Kuluttajan etu ei ole se että kuluttaja maksaa yli 25 % enemmän tuotteesta, kun se hankitaan ketjuuntuneelta toimijalta.

Leikkaamalla luotiin siis mielikuva suomalaisen työn aiheettomasta kalleudesta. Samalla maahantuontiyritys pääsi kertomaan että heidän hintansa ovat jopa yli puolet halvempia kuin suomessa tehty hammasproteesi. Toimittaja ei kuitenkaan halunnut juttuun olennaista keskustelua miksi Kiinasta tuotu on halvempaa kuin Suomessa tehty. Tuntipalkoilla, henkilöstön koulutuksella ja lainsäädännön asettamilla vaatimuksilla on asiaan suuri vaikutus. Nämä ohitettiin ohjelmassa kokonaan.

2. "Suomalainen työ ei ole laadun tae". Ohjelmassa esiintyi loppuasiakas jonka kertomus oli leikattu sopimaan ohjelman väitteisiin. Ohjelmassa kerrottiin ainoastaan hammasteknikon hänelle - hammaslääkäriin ohjeiden mukaisesti tekemästä - epäsopivasta proteesista. Kertomatta jätettiin siis että toinen proteesin valmistaja erikoishammasteknikko ratkaisi ongelman ja oli tehnyt toimivan proteesin - vieläpä edullisesti. Vastauksia ei tähän tarinaan haettu myöskään hammaslääkäriltä, vaikka toimittajan kanssa oli pitkään keskusteltu erikseen miten vastuukysymykset jakautuvat prosessissa. Kokonaisvastuu on aina hammaslääkärillä.

Leikkaamalla tarina toisin - eli jättämällä vähemmän pois - asiakkaan kertomus olisikin vahvistanut Suomessa, yksilöllisesti ja käsityönä tehdyn, proteesin toimivuutta asiakkaan vaikeassa tilanteessa. Ohjelmassa ei koskaan mainittu että miten hän sai avun ongelmaan. Nyt esitetty tarina on siis vain osatotuus ja viestittää täysin väärää mielikuvaa. Tätä asiakasta ei siis päästetty ohjelmassa ylistämään suomalaista erikoishammasteknikkoa vaikka nauhoitetussa haastattelussa hän niin tekikin.

3. "Teknikon työn hinnoittelu ei ole läpinäkyvää ja teknikkoo ei voi valita". Ohjelmassa väitettiin ettei hammaslääkärillä kerrota tulevan proteesin hinta-arviota ja hinnoittelu ei ole läpinäkyvää, sekä ettei asiakas voi valita missä proteesi tehdään. Väite ei varmasti pidä paikkaansa. Totuus on etteivät asiakkaat muista pyytää hinta-arviota. Asiakas saa varmasti aina pyytäessään hinta-arvion ja voi

ohjelman antaman mielikuvan vastaisesti myös valita halutessaan proteesin valmistavan hammasteknikon. Jos ei saa, se johtuu hammaslääkärin toimista - ei hammasteknikon.

Käytännössä valitessaan hammaslääkärin tulee potilas usein kuitenkin valinneeksi myös työparina toimivan teknikon. Syynä ei ole sisäpiirin "kaveruus" tai "hinnoittelu". Syynä on yksinkertaisesti käytännöllisyys. Prosessi alkaa aina hammaslääkäriltä ja työn aikana valmistetaan mm. fyysinen malli asiakkaan suusta. Esimerkiksi näiden muottien kuljettaminen teknikolta toiselle ei ole käytännöllistä, vain jotta saataisiin useita hinta-arvioita. Jos asiakas haluaa itse näin menetellä se on toki mahdollista.

Proteesin hintaan vaikuttavat aina myös hammaslääkärin tekemät ratkaisut. Näin ollen ei ole yhtä hintaa proteesille ja se voidaan hinnoitella lopullisesti vasta kun hammaslääkäri on jo tehnyt osan omasta työstään.

Nettiartikkeli

Televisio-ohjelman yhteydessä julkaistiin myös nettiartikkeli. Kyseinen artikkeli väitti suoraan ja täysin virheellisesti että "alan vakiintuneet toimijat vastustavat televisio-ohjelmassakin esiintynyttä uutta toimijaa". Näin asia ei ole. Artikkeli jopa päätetään kysymyksellä "Mutta miten ala voi kehittyä, jos uuden toimijan markkinoille tulo on kuin sodanjulistus".

Tässä "hammasteknisen alan kehittymisellä" viitataan halpatuontiin kaukoidästä. Uusi yritys tuo Kiinasta hammasproteeseja. Yrityksellä ei ole alan lainsäädännön vaatimaa koulutettua henkilöstöä, jota sama lainsäädäntö vaatii kotimaisilta valmistajilta. Tähän kysymykseen on haluttu vastauksia sekä Valviralta että AVI:lta. Valviran kanta on vielä auki.

Olen lukuisia kertoja keskustellut puhelimitse artikkelin kirjoittajan, Janne Junntilan kanssa hammasteknikkojen toimintaa koskevasta lainsäädännöstä ja siitä, että hammasteknikko kuuluu laillistettujen ammattinimikkeiden joukkoon - kuten hammaslääkäri tai lääkäri. Laissa määritellään laillistettujen ammattinimikkeiden oikeudet ja velvollisuudet, lain tarkoitus on edistää potilasturvallisuutta sekä terveydenhuollon palvelujen laatua. Kyse ei siis ole toimittajan tulkitsemasta "sodasta" - ennemminkin alan itsesääntelystä.

Artikkelin kirjoittaja viittaa virheellisesti myös, että uusien yrittäjien / toimijoiden tuloa markkinoille koetetaan järjestelmällisesti estää, tämä ei pidä paikkaansa. Hammasteknisellä alalla rekisteröity Patentti- ja rekisterihallitukseen vuosittain uusia toimijoita, kuten pitääkin. Uusien toimijoiden tulee noudattaa terveydenhuollon lainsäädäntöä, niin laillistettujen ammattien osalta kuin verolainsäädännön osalta. Hammasteknisen alan järjestöt antavat uusille toimijoille ja yrittäjille veloituksettomasti neuvontaa ja ohjeistusta alaa koskevasta lainsäädännöstä sekä viranomaisvelvoitteista jatkuvasti.

Kovaa peliä proteeseista artikkeli ei edes viittaa kyseisen toimialan olevan potilasturvallisuutta edistävän lain 559/1994 perusteella säädelty ala. Saman lain perusteella esim. lääkärinä saa toimia vain Valviran laillistama lääkäri.

Yksi pohdinta toimituksellisesta työstä jää; Kuningaskuluttajan välittämän viestin ei toivottavasti ole tarkoitus olla piittaamatta terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskevasta lainsäädännöstä, vaikka hinta olisikin edullisempi?

Ilkka Tuominen

Suomen Hammasteknikkoseura ry